
ХУДОЖНЯ ОГІЄНкіАНА

М. І. Красуцький

«СЛУЖИТИ ХОЧУ Я НАРОДУ...»

У статті проаналізовано роботу автора по написанню історичної повісті «Грона калини червоні» про Івана Огієнка під час його перебування у Кам'янці-Подільському, його діяльність по створенню першого українського університету, розбудові української держави (1918-1920рр.)

Ключові слова: Кам'янець на Поділлі, Огієнко, УНР, університет, подвижництво та ін.

Про Івана Огієнка – відомого українського вченого-мовознавця з європейським та світовим ім'ям, визначного політичного та державного діяча, фундатора і першого ректора Кам'янець-Подільського Українського університету написано чимало в Україні і за її межами.

Історики, науковці, письменники й поети присвятили цій колоритній, непересічній особистості десятки монографій, наукових досліджень, прозових та поетичних творів.

Вагомий внесок у розвиток і пропаганду творчого доробку Івана Огієнка, огієнкознавства зроблено у працях відомих на Поділлі і в Україні науковців О. Завальнюка, В. Прокопчука, Є. Сохацької, О. Комарницького (Кам'янець-Подільський), Ю. Телячого, В. Адамського (м. Хмельницький) та інших.

Важливе місце особистості Івана Огієнка (Митрополита Іларіона) відводиться і в художній літературі, зокрема, у наших земляків-подолян. Таких, як поет і прозаїк, член Національної спілки письменників України Петро Карась, доктор філологічних наук, член НСПУ Віталій Мацько, автор цієї публікації. Тут Іван Іванович Огієнко постає як визначний вчений, організатор освіти в Україні, державотворець, політичний і релігійний діяч, самовідданий і невтомний борець за нову, демократичну державу, її мову – мову І. Котляревського і Т. Шевченка, П. Мирного і І. Нечуя-Левицького, Лесі Українки і П. Грабовського.

Особлива заслуга І. Огієнка – його місце і роль у створенні першого в Україні (не тільки в Україні – в усій Російській імперії) Українського університету у Кам'янці на Поділлі, в організації у ньому навчального процесу як очільника, редактора вишу, а також його титанічні зусилля на високих державних посадах Міністра освіти і науки, Міністра віросповідань УНР та Головноуповноваженого уряду УНР у чи не найвідповідальніший, найскладніший і найтрагічніший час революційних бур 1918-1920 років. Саме про це, про ті бурхливі події і йдеться у моїй історичній повісті «Грона калини чер-

воні», що з'явилась друком у 2012 році у друкарні (видавництві) М. Мошак в м. Кам'янець-Подільський, фрагменти з якої друкувалися у наукових збірниках Кам'янець-Подільського національного університету імені І.Огієнка, на сторінках обласної газети «Подільські вісті», звучали у передачах Українського радіо (радіоканал «Культура»).

Вважаю за слушне зупинитися на витоках з'яви твору у моєму творчому доробку, який становить шість романів, дванадцять повістей і низку з близько ста двадцяти оповідань, новел та документально-художніх нарисів. До речі, про це мене запитували і запитують читачі та дослідники-огієнкознавці.

Невдовзі після присвоєння та вручення мені премії імені Івана Огієнка 15 квітня 2011 року, урочистостей, які відбулися з цієї нагоди у рідному місті І. Огієнка – Брусиліві, що на Житомирщині, зусиллями та за ініціативою бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету було проведено наукову конференцію, присвячену ювілейній даті – черговій річниці від дня народження Огієнка (Митрополита Іларіона). На конференції було заслухано ряд виступів, повідомлень, серед них – і мій виступ.

Власне, то був не виступ, а фрагмент з повісті про Івана Огієнка і бурхливій події тієї тривожно-неспокійної доби, роботу над якою я щойно розпочав.

Аудиторія (студенти-філологи, журналісти, викладачі) схвально зустріла прочитану главу з нової книги, прохала прискорити її написання. Що й було зроблено. У закінченому варіанті повість «Грона калини червоні» з'явилась за кілька місяців, про що інформувала читацький загал газета Національної спілки письменників України «Літературна Україна».

Працюючи над книгою, я використовував чимало кількість першоджерел – зокрема спогади самого Огієнка, його соратників, подвижників та ініціаторів створення першого українського вишу на Поділлі Олімпіади Пашенко, Віктора Приходька, Василя Біднова, Леоніда Білецького, Софії Русової, чимало інших документальних матеріалів того часу. Основою послугували нотатки Івана Огієнка «Моє життя», де він детально, у хронологічному порядку простежував свій нелегкий шлях – шлях невтомних пошуків і дерзавь, боротьби за українську державність, українську мову як єдину мову в Україні.

У повісті я намагався показати професора Огієнка як неординарну особистість, визначного вченого, відомого політика, релігійного і культурного діяча, великого патріота України.

Завдяки його енергії, неабияким організаторським здібностям у досить короткий термін на території розореної, сплюндрованої війнами і революціями країни Російської імперії, наче гордий Фенікс, виріс університет, де одержали право і можливість здобувати знання, при тому рідною мовою, і прості українці – робітники, селяни, ремісники.

Поруч з першим ректором, шлях до визнання, наміченої мети прокладали ті ж В. Біднов, Л. Білецький, С. Русова, Ю. Сіцинський, І. Любарський, Є. Тимченко, М. Драй-Хмара...

Вони спільними зусиллями робили велику справу, вкладали у неї усі свої сили, знання, досвід. А ще – любов до України, високий патріотизм, вірність своєму народові.

У книзі певне місце відведено показу сімейних взаємин Івана Івановича і його коханої дружини та вірного друга Домнікії Данилівни, синів Юрка і Анатолія, доньки Лесі. Жили Огієнки у дружбі, любові і повазі одне до одного. Сім'я для них – святе, оберіг щастя і доброти. Її потрібно берегти і плакати завжди і будь-що.

Чимало місця відведено відтворенню драматичних подій національно-визвольної революції початку 20-х років ХХ століття в Україні і на Кам'яничині, успіхах і невдачах, які мали місце, прорахунках її лідерів, котрі у складних, суворих умовах того часу не зуміли віднайти оптимальних рішень, не змогли відстояти волю і незалежність.

Іван Іванович Огієнко постає перед нами справжнім борцем, патріотом, до кінця відданим справі, яку обрав для себе ще малим хлоп'ям у рідному Брусиліві. Він вірить у торжество високих ідеалів, у перемогу Добра і доклав усіх сил заради їх реалізації.

У цьому йому сприятимуть його колеги по університету, по науковій діяльності. Це відомі уже В. Біднов, Л. Білецький, Ю. Сіцинський, С. Русова, М. Драй-Хмара.

Пліч-о-пліч з І. Огієнком гірку чашу розчарувань і потрясінь вип'ють десятки патріотів-державників, серед яких – Юрій Липа, ім'я якого добре відоме і широко знане нині в українському соціумі.

Вони були щирими друзями, поборниками однієї ідеї, якій не судилось здійснитись із-за збігу певних подій і обставин.

Вірними їй вони залишились до кінця свого життя.

Про все це – у повісті «Грона калини червоні». Книга ця – лише скромні штрихи до історії, відображення тих далеких уже подій які дали могутній поштовх подальшій боротьбі за незалежну, демократичну Україну, утвердження нового суспільного ладу, задля кращого життя українського народу, для його щастя.

Боротьба ця продовжуватиметься і триватиме допоки Україна не встане з колін, не стане багатою, квітучою державою. Задля цього боролися і вмирали батьки і прадіди, за це готові боротися і перемагати їх нащадки – покоління нинішні і прийдешні.

Отримано: 24.09.2015 р.

М. І. Красуцький

КАМ'ЯНЕЦЬКА СОНАТА НА ТЛІ ОСІНЬОГО ПАДОЛИСТУ

Повість

Про героїчні і трагічні сторінки історії, події національно-визвольної боротьби українського народу за свою незалежність, подвижницьку працю, революційну і просвітницьку діяльність талановитого педагога й організатора освіти, палкого патріота України Софії Русової у Кам'янці-Подільському у буремні 1918-1920 рр. розповідається у повісті відомого українського письменника Мар'яна Красуцького «Кам'янецька соната на тлі осіннього падолисту».

-1-

Ранок видався погідним, не по-осінньому теплим і прозорим. Велетенська жовтогаряча куля сонця поволі здіймалася над тихими хвилями річки, відзеркалюючись усіма спектрами райдуги у сіро-зеленій воді. Смотрич неспіхом котив свої води поміж високих, скелястих берегів, на одному з яких відспівували тривожно-неспокійну пісню ранньої осені молоді, окоренкуваті дубчачки, клени та струнки каштани, не так давно висаджені з ініціативи і при безпосередній участі Місцевої громади Кам'янця на Поділлі, на іншому, протилеж-